

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2978/2021
12.08.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Јасминке Станојевић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиоца Савеза мађарских ученика Војводине из Новог Сада, кога заступа адвокатска канцеларија „Белански“ из ..., против туженог Правног факултета Универзитета у Новом Саду, кога заступа декан Бранислав Ристивојевић, чији је пуномоћник Дејан Укропина, адвокат из ..., ради заштите од дискриминације, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 255/21 од 24.02.2021. године, у седници већа од 12.08.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 255/21 од 24.02.2021. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 129/2020 од 13.10.2020. године одбијен је приговор стварне ненадлежности суда, па је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је тужени онемогућавањем припадницима мађарске националне мањине да полагају пријемни испит на мађарском језику и увођењем обавезе полагања пријемног испита из предмета српски језик за кандидате који су припадници мађарске националне мањине приликом уписа у школску 2020/2021 годину дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине који су кандидати за упис или намеравају да упишу Правни факултет у Новом Саду, те да забране туженом понављање радњи дискриминације која је напред описана и да се тужени обавезе да за школску 2020/2021 годину и убудуће под претњом извршења омогући припадницима мађарске националне мањине полагање пријемног испита на мађарском језику под условима који их неће стављати у неповољнији положај због своје националне припадности као и да туженом наложи да у року од 15 дана под претњом извршења о свом трошку објави изреку ове пресуде у новосадском дневном листу „Дневник“ и „Magyarso SZO“ те да обавезе туженог да тужиоцу у року од 15 дана под претњом извршења накнади трошкове овог поступка са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Тужилац је обавезан да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 60.750,00 динара са каматом од извршности до исплате у року од 15 дана под претњом извршења.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 255/21 од 24.02.2021. године, жалба тужиоца је одбијена, а пресуда Вишег суда у Новом Саду П 129/2020 од 13.10.2020. године је потврђена. Захтев странака за накнаду трошкова жалбеног поступка је одбијен.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану другостепену пресуду на основу члана 408. ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 18/20) и члана 41. став 4. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник РС“ број 22/2009) Врховни касациони суд је нашао да је тужиочева ревизија неоснована.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју овај суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је основан као удружење 27.11.1997. године ради очувања културне баштине војвођанских ученика и студената мађарске националности, као и ради оживљавања организовања и информисања културног научног стваралаштва и мотивисања те циљне групе за учешће у изградњи цивилног друштва. Тужени је високошколска установа која се бави високообразовном и научном делатношћу у области друштвених и правних наука, а оснивач туженог је АП Војводина. Скупштина АП Војводине је 08.04.2015. године донела покрајинску скупштинску одлуку о полагању пријемног испита односно испита за проверу склоности и способности за упис на високошколску установу чији је оснивач АП Војводина на језицима националних мањина – националних заједница („Службени лист АПВ“ број 14 од 08.04.2015. године) којом је утврђено право кандидата на полагање пријемног испита односно испита за проверу склоности и способности на језицима националних мањина – националних заједница за упис на факултет односно уметничку академију у Савету Универзитета академских струковних студија и високу школу и високу школу струковних студија чији је оснивач АП Војводина под условом да је то један од језика који је у службеној употреби у локалној самоуправи на територији АПВ. Покрајинска Влада је 24.06.2015. године донела Упутство о спровођењу претходне одлуке којом је ближе уређено пружање стручне помоћи од стране покрајинских органа управе као и друга питања у вези са организовањем пријемног испита на језицима националних мањина – националних заједница за упис на високошколску установу чији је оснивач АПВ. Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 207/18 од 22.03.2018. године утврђено је да је Правни факултет у Новом Саду одбијањем да одржи пријемни испит за школску 2015/16, 2016/17 и 2017/18 годину на мађарском језику и неодржавањем тако организованог пријемног испита дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине који су намеравали да упишу или су били кандидати за упис, те је забрањено понављање описане радње дискриминације у школску 2018/19 и убудуће а Правни факултет је обавезан да припадницима мађарске националне мањине омогући полагање пријемног испита на мађарском језику. Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 2161/18 од 30.10.2018. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 327/19 од 14.02.2019. године утврђено је да је Правни факултет у

Новом Саду увођењем обавезе писмене и усмене провере познавања језика на коме се изводи настава за кандидате који су припадници мађарске националне мањине и који се одреде да полажу пријемни испит на мађарском језику приликом уписа у школску 2018/19 годину дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине који су кандидати за упис или намеравају да упишу Правни факултет у Новом Саду те је забрањено понављање ове радње. Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 475/19 од 12.12.2019. године утврђено је да је Правни факултет у Новом Саду увођењем обавезе провере познавања језика студија на основу разговора са наставницима или сарадницима на предметима обухваћеним пријемним испитом коју садржину разговора чине питања на српском језику из теста за пријемни испит и проверу знања језика кроз општи тест из српског језика уколико кандидат кроз разговор не покаже да познаје језик студија за кандидате који су припадници мађарске националне мањине и који полажу пријемни испит на мађарском језику приликом уписа у школску 2019/2020 годину дискриминаторски поступали према припадницима мађарске националне мањине који су кандидати за упис или намеравају уписати Правни факултет у Новом Саду, те је забрањено понављање ове радње дискриминације.

Савет Правног факултета у Новом Саду на седници одржаној 12.02.2020. године донео је Правилник о полагању пријемних испита и упису кандидата на студијске програме које организује Правни факултет у Новом Саду број 0101-112, а којим су утврђени и услови и начин уписа студената на акредитоване студијске програме факултета, поступак полагања пријемног испита, поступак утврђивања редоследа кандидата за упис, начин бодовања и друга питања од значаја за упис на студијске програме које реализује факултет. Чланом 3. тог правилника прописано је да се у прву годину основних студија у оквиру броја утврђених за упис може уписати лице које има завршено средње образовање у трајању од четири године и које је положило пријемни испит. Чланом 7. Правилника одређено је да се пријемни испит полаже писмено из предмета српски језик а у ставу 2. тог члана је одређено да пријемни испит полажу сви кандидати независно од броја пријављених кандидата осим у случајевима из члана 3. став 2 (лица са вишим и високим образовањем неправне струке може да упише прву годину основних академских студија без полагања пријемног испита у статусу студента који се сам финансира). У члану 12. Правилника је одређено да кандидат стиче право на упис на основу места на ранг листи у оквиру броја утврђено за упис и у складу са утврђеним минималним бројем бодова за упис. Ставом 3. наведеног члана одређено је да се избор кандидата за упис у прву годину основних студија обавља према резултату постигнутом на пријемном испиту и према општем успеху из средње школе, а такође је одређено да се ранг листа утврђује на основу општег успеха постигнутог у средњешколском образовању и резултата постигнутих на пријемном испиту тако што кандидат остварује највише 40 бодова по основу успеха у средњешколском образовању и највише 60 бодова на пријемном испиту. Правилник даље прописује да кандидат може бити уписан на терет буџета ако се налази на јединственој ранг листи до броја одобреног за упис кандидата на терет буџета, а има најмање 51 бод.

За полагање пријемног испита 2020. године издат је приручник за припрему полагања пријемног испита из српског језика којим су обухваћене области историје језика са дијалектологијом, фонетика и морфологија, морфологија у ужем смислу,

морфологија у ширем смислу, синтаксе и правописа. Као литература наведени су уџбеници за први, други, трећи и четврти разред гимназије и средњих стручних школа.

Према мишљењу Министарства просвете, науке и технолошког развоја од 24.03.2016. године део студијског програма који се односи на утврђивање врсте, знања, склоности и способности које се проверавају при упису и на начин провере знања, вештине и способности (пријемни испит) саставни је део акредитованог студијског програма. Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Сектор за развој и високо образовање је 11.06.2015. године дало своје мишљење у вези дописа туженог од 28.05.2015. године а поводом захтева за давање мишљења о примени члана 83. Закона о високом образовању у случају када је Скупштина Аутономне покрајине Војводине усвојила покрајинску скупштинску одлуку о полагању пријемног испита. У наведеном мишљењу министарства наводи се да се уставна права припадника националних мањина – националних заједница остварују у складу са европским стандардима у нормативним оквирима који су утврђени Уставом и Законом о високом образовању, као да се мора поштовати аутономија универзитета и право високошколске установе на расписивање конкурса и одређивање услова за упис имајући при томе у виду и одлуку о акредитацији студијског програма. Такође, мишљење министарства је да се на овај начин не повређују права кандидата за упис на студијске програме који су акредитовани и остварују се на српском језику.

Закључком Уставног суда од 28.07.2020. године обустављен је поступак за оцену уставности и законитости одредаба члана 3. став 4. и члана 4. и члана 12. Правилника Правног факултета у Новом Саду о полагању пријемних испита и упису кандидата на студијске програме који реализује Правни факултет број 0101-1/3 од 07.05.2018. године из разлога што је поменути правилник у целости престао да важи, а тиме и поменуте одредбе правилника, а да се важећим правилником полагање пријемног испита на исти начин регулише за све кандидате односно да сви кандидати полажу пријемни испит из предмета српски језик. У спроведеном претходном поступку Уставни суд је утврдио да је наведеним правилником од 07.05.2018. године било прописано да прву годину основних академских студија у оквиру броја утврђеног за упис може уписати лице које има завршено средње образовање у трајању од четири године и које је положило пријемни испит (члан 3. став 1), да се лице може уписати на студијске програме ако познаје језик на коме се изводи настава (став 2), да се познавање језика проверава кроз пријемни испит (став 3), да се сматра да познају језик на коме се изводи настава сви кандидати који положи испит на српском језику (став 4), пријемни испит се полагао из предмета Устав и права грађана и историје било је прописано да лица која су припадници националних мањина могу полагати пријемни испит на језику националне мањине, а да се у том случају организује провера познавања језика студија на коме се изводи настава после положеног пријемног испита, а пре утврђивања редоследа кандидата те да се провера врши у форми теста и у усменом облику (члан 12) прописано је да познавање језика мора бити на нивоу Б2.

Тужилац у овој парници наводи да постоји одлука Скупштине Аутономне покрајине Војводине од 08.04.2015. године о полагању пријемног испита односно испита за проверу склоности и способности за упис на високошколску установу чији је оснивач Аутономна покрајина Војводина на језицима националних мањина – националних заједница и да је том одлуком утврђено право кандидата за упис на

факултете чији је оснивач Аутономна покрајина Војводина полажу пријемни испит на језицима националних мањина, односно националних заједница, те да је с тим у вези утврђена обавеза високошколских установа да кандидатима омогући полагање пријемног испита на тим језицима под условом да се ради о једном од језика који је у службеној употреби у локалној самоуправи и на територији АП Војводина. С обзиром да тужени није поштовао наведену одлуку у више правноснажних судских одлука је утврђено да је у периоду од школске 2015/16 годину, па надаље, тужени дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине који су намеравали да упишу факултет, те је забрањивано туженом да поменуте радње дискриминације понавља. Међутим, и поред тога тужени 12.12.2019. године доноси Правилник о полагању пријемних испита и упису кандидата на студијске програме које организује Правни факултет у Новом Саду којим, за разлику од претходних година када се пријемни испит за упис кандидата на прву годину факултета полагао из историје и Устава и права грађана сада предвиђа да ће се пријемни испит полагати искључиво из српског језика, при чему пријемни испит из српског језика полажу сви кандидати за упис код туженог. Иако се прописивањем исте материје за полагање пријемног испита за све кандидате привидно поступа на исти начин према свим кандидатима суштински се врши дискриминација јер сви кандидати нису у истом положају. Осим тога право припадника националних мањина на једнак приступ образовању зајемчено је бројним међународним актима и унутрашњим прописима почев од Устава Републике Србије, преко Закона о забрани дискриминације и међународних аката као што је Конвенција против дискриминације у образовању итд. Због свега тога тужилац је тужбом тражио да се утврди да је тужени онемогућавањем припадницима мађарске националне мањине да полажу пријемни испит на мађарском језику и увођењем обавезе полагања пријемног испита из предмета српски језик за кандидате који су припадници мађарске националне мањине приликом уписа у школску 2020/2021 годину дискриминаторски поступао према припадницима мађарске националне мањине који су кандидати за упис или намеравају да упишу Правни факултет у Новом Саду и тражи да се такво поступање туженог убудуће замени.

Нижестепени судови налазе да је тужбени захтев неоснован јер на наведени начин није дошло до повреде начела једнакости односно једнаких права и обавеза, да је циљ због кога је српски језик предвиђен као предмет који се полаже на пријемном испиту законит и легитиман и тиче се провере знања језика на коме се одвија настава и провере склоности и способности у области која је од значаја за изучавање студијског програма. При томе, нижестепени судови налазе да тужилац може бити странка у парничном поступку.

Закон о забрани дискриминације у члану 2. став 1. прописује да је дискриминаторско поступање свако неоправдано прављење разлика или неједнако поступање односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства) у односу на лица или групе, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица на отворен или прикривен начин а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, рођењу генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству политичким синдикатима, политичким синдикалним и другим организацијама и другим стварним

односно претпостављеним личним својствима. Имајући у виду спорно питање у овој парници од значаја је и члан 7. Закона по коме посредна дискриминација постоји ако се лице или групе лица због његовог односно њиховог личног својства ставља у неповољни положај актом радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забрани дискриминације осим ако је то оправдано законитим циљем а средства за постизање тог циља су примерена и нужна. Тужилац у овој парници управо и тврди да је тужени прописивањем обавезе да сви кандидати полажу пријемни испит из српског језика применио једнак третман на све појединце, али да се у овом случају ти појединци налазе у битно различитој ситуацији односно да су припадници мађарске националне мањине у битно различитој ситуацији од кандидата којима је српски језик матерњи, те да се управо у томе огледа посредна дискриминација.

Код неспорне чињенице да је општим актом туженог у овом случају прописан једнак третман свих кандидата за упис на прву годину факултета (сви полажу српски језик) као и да се припадници мађарске националне заједнице налазе у битно различитој ситуацији код полагања испита од кандидата којима је српски језик матерњи, решење конкретног спора се своди на питање да ли је овакво поступање оправдано законитим циљем односно да ли је то средство било примерено и нужно за постизање одређеног легитимног циља. При томе и сама ревизија сматра да је фактички немогуће пријемни испит из српског језика полагати на мађарском језику.

Основни разлог за своје поступање на наведени начин тужени истиче у чињеници да се настава на једином акредитованом студијском програму које реализује тужени одвија на српском језику при чему се право туженог као високошколске установе на такво организовање наставе не може довести у питање. Отуда очигледно произилази да се у конкретном случају ради о законитом циљу односно да се може успоставити несумњива веза између потребе да се познаје језик на коме се изводи настава на одређеном факултету и саме могућности похађања те наставе. То даље доводи и до закључка да се може говорити и о сразмери између предузете мере и законито постављеног циља, односно да је полагање пријемног испита из српског језика у сразмери са циљем да се омогући праћење наставе на том факултету. Ако се свему томе дода и неспорна чињеница да су припадници националне мањине мађара, као и других у свом основном и средњешколском образовању имали предмет српски језик и самим тим стекли знања из те материје онда тиме што ће они тај језик полагати на пријемном испиту уз све што је остало наведено није у питању акт дискриминације. Самим тим произилази да су правилно нижестепени судови одбили тужиочев тужбени захтев, па је због тога и одлучено као у изреци на основу члана 414. ЗПП.

**Председник већа - судија
Бождар Вујичић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић